

**Κατηγοριοποίηση λαθών βασιζόμενη σε σώμα κειμένων από γραπτά ελληνόφωνων
φοιτητών που ασκούνται στη μεταφραστική πράξη**

Ολυμπία Τσακνάκη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Περίληψη

The aim of this paper is to present a typology of translation errors made by Greek-speaking translation learners. The errors were extracted from a translation learner corpus (French-Greek) consisted of translations produced in the framework of the course *General Translation I*, Department of French, Aristotle University of Thessaloniki. The identified errors were various affecting all levels of language. Their analysis is an interesting research domain because it gives us the opportunity to reach conclusions as regards the cases where most difficulties are encountered and understand the needs of translation learners and trainees within the context of human translation.

Λέξεις κλειδιά: error analysis, translator education, translation errors, translation learner corpus, translator training

1. Εισαγωγή

Η χρήση παράλληλων και συγκρίσιμων σωμάτων κειμένων κατά τη μεταφραστική διαδικασία αλλά και στο πλαίσιο της εκπαίδευσης μεταφραστών και, γενικότερα, όσων ασκούνται στη μεταφραστική πράξη αποτελεί, εδώ και μερικές δεκαετίες, πολύτιμο εργαλείο (Baker 1995, 1998, Kenny 2001, Florén Serrano & Lorés Sanz 2008, Laviosa 1998, Olohan 2004, Pearson 1996, Shuttleworth & Cowie 1997, Zanettin 1998). Από την άλλη πλευρά, τα σώματα κειμένων μαθητών θεωρούνται βοήθημα ιδιαίτερης χρησιμότητας για τη μελέτη και αξιοποίηση του υλικού που προκύπτει από την παρατήρηση των λαθών (Alonso-Ramos 2016, Granger et al. 2002, Granger 2003a, Leech 1998, Sinclair 2004, Τζιμώκας 2010, Χαλσιάνη 2009). Στην παρούσα δημοσίευση επιχειρούμε την ταξινόμηση των λαθών που εντοπίστηκαν σε γραπτά ελληνόφωνων φοιτητριών και φοιτητών που ασκούνται στη μεταφραστική πράξη. Η ανάπτυξη σώματος κειμένων που αποτελείται από τα παραπάνω γραπτά επιτρέπει τη συστηματική συλλογή και την κατηγοριοποίηση των λαθών έχοντας ως στόχο τη μελλοντική τους αξιοποίηση.

Στα πιο γνωστά σώματα κειμένων εκπαιδευόμενων στη μεταφραστική πράξη συγκαταλέγονται τα παρακάτω:

- PELCRA Project (Polish and English Language Corpora for Research and Applications) (Uzar & Walinski 2001)
- Student Translation Archive (Bowker & Bennison 2003)
- ENTRAD, an English Spanish parallel corpus created for the teaching of translation, (Florén Serrano 2006)
- Russian Translation Learner Corpus (RuTLC) (Sosnina 2006)
- The MeLLange learner translator corpus (LTC) (Kübler 2007)
- Russian Learner Translator Corpus (RusLTC) (Kutuzov, Kunilovskaya, Oschepkov & Chepurkova 2008)
- Multiple Italian Student Translation Corpus (MISTiC) (Castagnoli 2009)
- The UPF Learner Translation Corpus (English-Catalan) (Espunya 2013)

-CELTraC (Czech-English Learner Translation Corpus) (Štěpánková 2014, 2016).

Οι κύριες διαφορές τους έγκεινται στα ζεύγη γλωσσών που περιέχουν, στα είδη κειμένων που πραγματεύονται, στη μετάφραση από ή/και προς τη μητρική γλώσσα, στις δυνατότητες αναζήτησης, καθώς και στη διαδικτυακή διαθεσιμότητά τους.

2. Χρησιμότητα του σώματος κειμένων από γραπτά ελληνόφωνων φοιτητών που ασκούνται στη μεταφραστική πράξη

Μέσω ενός σώματος κειμένων τέτοιου είδους, διδάσκοντες και ερευνητές μπορούν να βασίζονται σε αυθεντικά παραδείγματα ώστε να λαμβάνουν απαντήσεις σε ερευνητικά ερωτήματα που έχουν θέσει και να εξάγουν συμπεράσματα βασισμένα στην ποσοτική και ποιοτική μελέτη των λαθών, αλλά και, γενικότερα, των μεταφραστικών επιλογών των εκπαιδευόμενων (π.χ. διατήρηση ξένης λέξης στη μετάφραση με ταυτόχρονη αναφορά της αντίστοιχης ελληνικής ή απόδοσή της μόνο στα ελληνικά, μεταγραφή κύριων ονομάτων στα ελληνικά ή διατήρηση της γραφής τους με ξένους χαρακτήρες, χρήση τύπων της καθαρεύουσας). Με τον τρόπο αυτό μπορεί να παρατηρηθεί η συχνότητα των λαθών ανάλογα με το είδος τους (π.χ. γλωσσικά λάθη, λάθη περιεχομένου) ή να ερευνηθεί η ταυτότητα των κυρίαρχων λαθών. Οι εκπαιδευόμενοι και οι διδάσκοντες έχουν τη δυνατότητα να μελετήσουν, να αναλύσουν και να προσεγγίσουν συγκριτικά μεταφραστικές επιλογές. Η ανάλυση των λαθών μπορεί να αφορά τα μεταφράσματα ενός εκπαιδευόμενου και, συνεπώς, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει κάποιος σε ατομικό επίπεδο, είτε να αφορά τους εκπαιδευόμενους στο σύνολό τους (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη & Μητσιάκη 2014). Επίσης, τα δεδομένα αυτά μπορούν να αξιοποιηθούν για τη μελέτη της ευχρηστίας ή δυσχρηστίας λεξικών ή άλλων εργαλείων που υποβοηθούν τη μετάφραση. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η γλώσσα των μεταφρασμάτων η οποία μελετάται στην περίπτωση μας είναι η ελληνική, μια λιγότερο διαδεδομένη γλώσσα που μπορεί να επωφεληθεί από τη δημιουργία ανάλογων γλωσσικών πόρων.

Εκτός από την παρατήρηση και καταγραφή των λαθών, ιδιαίτερη σημασία έχει και η μελέτη των αιτίων που τα δημιουργούν, όπως είναι οι ελλείψεις στη γλώσσα-πηγή ή/και στη γλώσσα-στόχο ή πιθανές αδυναμίες στην ικανότητα παραγωγής γραπτού λόγου στη μητρική γλώσσα (Durán Muñoz 2012). Λάθη μπορούν να προκαλέσουν επίσης η μη κατανόηση ή παρερμηνεία του κειμένου-πηγή, η προσκόλληση σε υπερβολικό βαθμό στο κείμενο-πηγή, η έλλειψη εξωγλωσσικών γνώσεων, η αρνητική παρεμβολή (Munday 2009, Newmark 1991, Toury 1979, 1995), η αδυναμία πολιτισμικής και διαπολιτισμικής γνώσης και η μη (ορθή) χρήση εργαλείων και πόρων τεκμηρίωσης. Η έλλειψη εμπειρίας και εξάσκησης στην πολύπλοκη μεταφραστική διαδικασία, η οποία απαιτεί τον συνδυασμό πολλών δεξιοτήτων, αποτελεί μια ακόμη πιθανή αιτία στην οποία μπορεί να οφείλεται μια λανθασμένη μεταφραστική απόδοση. Τέλος, η έλλειψη ελέγχου και επιμέλειας του τελικού μεταφραστικού προϊόντος ή η έλλειψη αποστασιοποίησης από αυτό πριν από τον έλεγχο οδηγεί τους εκπαιδευόμενους να μην διαπιστώνουν εγκαίρως παραλείψεις ή δυσνόητα σημεία.

3. Δεδομένα

Το γνωστικό αντικείμενο της μετάφρασης θεραπεύεται από το Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, όπου προσφέρονται σχετικά υποχρεωτικά μαθήματα και μαθήματα επιλογής. Το υλικό που χρησιμοποιήσαμε αποτελείται από μεταφράσματα ελληνόφωνων φοιτητριών και φοιτητών που παρήχθησαν στο πλαίσιο του μαθήματος *Μετάφραση Γενικών Κειμένων Ι* του πρώτου κύκλου σπουδών. Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η μετάφραση κειμένων γενικού περιεχομένου από τη γαλλική προς την ελληνική γλώσσα. Συγκεκριμένα, αναλύονται κυρίως κείμενα δημοσιογραφικού λόγου, αλλά και ενημερωτικά φυλλάδια ή έντυπα

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

οδηγιών.¹ Στόχος του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητριών και φοιτητών στη μεταφραστική πράξη και στις βασικές τεχνικές της. Το μάθημα πραγματεύεται ζητήματα σχετικά με την ορθογραφία, τη γραμματική, το λεξιλόγιο και τη σύνταξη, την πολιτισμική γνώση, τη γνώση του αντικειμένου, το περιεχόμενο του κειμένου και τα υφολογικά χαρακτηριστικά, στις δύο γλώσσες-πολιτισμούς. Η αξιολόγηση είναι συνεχής και, στο τέλος του εξαμήνου, προβλέπονται γραπτές εξετάσεις.

Το σώμα κειμένων που δημιουργήσαμε αποτελείται από μεταφράσματα που παρήχθησαν κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2014/15 και 2015/16 και κατά το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2016/17. Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν λεξικά παντός τύπου, έντυπα και ηλεκτρονικά, το διαδίκτυο, και όποια άλλη πηγή επιθυμούσαν για να ετοιμάσουν κάθε φορά τη μετάφραση ενός κειμένου για το επόμενο μάθημα. Εξαίρεση αποτέλεσαν η πρώτη πρόοδος η οποία διενεργείται πάντα στην τάξη και η μετάφραση την οποία κλήθηκαν να ετοιμάσουν στην αίθουσα την ημέρα των εξετάσεων. Στις περιπτώσεις αυτές είχαν στη διάθεσή τους μόνο έντυπα λεξικά, μονόγλωσσα ή δίγλωσσα. Τα γραπτά που συλλέχθηκαν βρίσκονταν είτε σε ηλεκτρονική είτε σε έντυπη μορφή. Στη δεύτερη περίπτωση, κρίθηκε απαραίτητη η ψηφιοποίησή τους.

Τα κείμενα-πηγή είναι 15. Αποτελούν άρθρα εφημερίδων, περιοδικών και ιστοσελίδων που ανήκουν σε διάφορες θεματικές (περιβάλλον, διατροφή, υγεία, εκπαίδευση κλπ.) καθώς επίσης και ενημερωτικά φυλλάδια. Η έκτασή τους κυμαίνεται από 300 έως 500 λέξεις και αποτελούν ενίοτε τμήμα ενός εκτενέστερου κειμένου. Αναζητήσαμε πιθανή μετάφρασή τους στα ελληνικά στο διαδίκτυο χωρίς ωστόσο να λάβουμε αποτελέσματα. Θεωρήσαμε συνεπώς ότι οι φοιτήτριες και οι φοιτητές του μαθήματος δεν είχαν πρόσβαση σε μεταφρασμένο κείμενο. Το σύνολο των μεταφράσεων που παρήχθησαν ανέρχεται σε 315. Ο αριθμός των μεταφράσεων που αντιστοιχούν σε κάθε κείμενο κυμαίνεται από 3 έως 44.

Στην παρούσα εργασία, θα αναφερθούμε σε ένα κομμάτι της δημιουργίας του σώματος κειμένων, την ταξινόμηση των λαθών. Η συνολική διαδικασία περιλαμβάνει ποικίλα στάδια και δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί.

4. Πλαίσιο επισημείωσης λαθών

Δεδομένου του σύνθετου χαρακτήρα ενός πλαισίου επισημείωσης λαθών, υιοθετήσαμε την πρόταση της Granger (2003β) σύμφωνα με την οποία το ανωτέρω πλαίσιο θα πρέπει να διέπεται από έναν συγκεκριμένο αριθμό χαρακτηριστικών ώστε να αποφεύγεται, στο μέτρο του δυνατού, η υποκειμενική κατάταξη. Η καταγραφή τους χρειάζεται να είναι εξαντλητική ώστε να συμπεριλαμβάνει όλες τις κατηγορίες χωρίς, από την άλλη, να είναι υπέρ το δέον αναλυτική ώστε να δυσχεραίνεται η διαδικασία. Σε περίπτωση που ο επισημειωτής δεν είναι μόνο ένας, η *συνέπεια* επιτρέπει την τήρηση με αυστηρότητα μιας κατευθυντήριας γραμμής. Η *ευελιξία* επιτρέπει την ταχεία και αποτελεσματική επεξεργασία. Το πλαίσιο θα πρέπει να μπορεί να *επαναχρησιμοποιηθεί*, να μην αφορά συνεπώς αποκλειστικά μια γλώσσα και τις ιδιαιτερότητές της και, τέλος, να είναι *ενημερωτικό* αλλά, ταυτόχρονα, *ευδιαχειρίσιμο*, να παρέχει δηλαδή ουσιαστικές πληροφορίες χωρίς να είναι αχανές έτσι ώστε να καθίσταται δυσλειτουργικό.

¹ «Οι μέχρι τώρα υφολογικές και υφομετρικές έρευνες, που μελέτησαν όψεις του λεξιλογίου και ορισμένες συντακτικές δομές δημοσιογραφικών κειμένων, δεν έδειξαν σημαντικές αποκλίσεις της επαγγελματικής δημοσιογραφικής γλώσσας (ως συνόλου) είτε από την κυρίαρχη γλωσσική ποικιλία είτε από άλλες ποικιλίες, όπως αυτή του επιστημονικού λόγου ή του λόγου πειθούς.» (Πολίτης)

5. Κατηγοριοποίηση λαθών

Για την ταξινόμηση των λαθών σε κατηγορίες βασιστήκαμε κυρίως στην τυπολογία λαθών που υιοθέτησαν το *MeLLange learner translator corpus (LTC)* και το *Learner Translation Corpus: CELTraC*, επιφέραμε ωστόσο αλλαγές που επιβλήθηκαν από τα δικά μας δεδομένα. Παρακάτω παρουσιάζουμε τις κατηγορίες των λαθών που εντοπίσαμε και παραθέτουμε παραδείγματα που αντλήσαμε από το σώμα κειμένων.²

5.1 Στίξη

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει τις περιπτώσεις όπου δεν χρησιμοποιείται το κατάλληλο σημείο στίξης, λανθασμένα δεν γίνεται χρήση κανενός σημείου στίξης ή προστίθεται σημείο στίξης ενώ δεν χρειάζεται.

i) Λανθασμένη επιλογή

- 1) Το μυστικό της μακροζωίας τους?

ii) Παράλειψη

- 2) Η επιλογή των πάροχων και των προμηθευτών της ECOCERT γίνεται_στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, σύμφωνα με οικολογικά κριτήρια
Le choix des prestataires et des fournisseurs d'Ecocert se fait, dans la plupart des cas, selon des critères écologiques³
- 3) Καφές_εγκέφαλος και επαγρύπνηση
Café, cerveau et vigilance

iii) Προσθήκη

- 4) Είναι αλήθεια_ ότι οι παραβιάσεις
- 5) οδηγός οικολογικής_ συμπεριφοράς
- 6) κινηματογραφικές_συζητήσεις/κοινές_συζητήσεις
Ciné-débats
- 7) δουλεύει σε (ήδη) γραμμένα κείμενα
travaille sur des textes déjà écrits

5.2 Τονισμός

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει τις περιπτώσεις όπου ο απαιτούμενος τόνος τοποθετείται σε διαφορετική συλλαβή από τη σωστή αλλάζοντας τη σημασία της λεκτικής μονάδας ή παραλείπεται, και στις περιπτώσεις όπου προστίθεται τόνος ενώ δεν χρειάζεται.

iv) Λανθασμένη θέση

- 8) ένας αριθμός ποδηλάτων (αντί ποδηλατών)
- 9) Η επιλογή των παροχών (αντί παρόχων) και των προμηθευτών

v) Παράλειψη

- 10) φαϊ
- 11) φορουν

vi) Προσθήκη

- 12) στρές
- 13) πρίν

² Το λάθος υπογραμμίζεται με στόχο την αποσαφήνιση, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

³ Το παράδειγμα ακολουθείται από το ανάλογο απόσπασμα του κειμένου-πηγή, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

5.3 Ορθογραφία

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται και τα λάθη αναφορικά με τη χρήση του τελικού «ν».

- 14) παράπτομα, αρνιτικές, ενθαρύνει, πέρνετε, επιταγχυνθεί, φερόμενο, θρυνούμε, επιγωνατίδες, απορρυμάτων, μπλοκάροντας, κατεγραμμένα, οι υποδοχής, συνειδητοποιείσει, ενεργόντας, βραδάκυ, ένα μέσω μεταφοράς
- 15) λονδίνο
- 16) γαλλικό πρακτορείο για τη διεθνή ανάπτυξη των επιχειρήσεων
Agence Française pour le Développement International des Entreprises
- 17) δεκατο τρίτο
treizième
- 18) στη πλειοψηφία
- 19) στο ποδηλατόδρομο
- 20) σ' αυτό το τομέα

5.4 Γραφηματικό επίπεδο

- 21) Διαχωρλίζει
- 22) Ωτόσο
- 23) Time's Up (Times Up)
- 24) Ποιος μπορεί να επωφεληθεί από αυτόν ;
- 25) τα αναλαμβάνει η επιχείρηση .
- 26) Μεταξύ φίλων ή οικογένειας, παιδιών, εφήβων ή ενηλίκων έχουμε όλοι παίζει Monόπολη, Trivial Suit ή Uno. Παιχνίδια παλιά.

5.5 Φωνητική/Φωνολογία

- 27) Βαζμαδέλης
Bazmadelis
- 28) Αγκιτέν
Aquitaine

5.6 Μορφολογία

vii) Χρόνος/όψη του ρήματος

- 29) η λογική ήθελε λοιπόν να (αντί θα ήθελε)
la logique voudrait alors que
- 30) τα τόνερ ανακυκλώθηκαν (αντί ανακυκλώνονται)
les toners sont recyclés
- 31) Ο Όμιλος ενίσχυσε σήμερα (αντί ενισχύει)
Le Groupe renforce aujourd'hui
- 32) Το Cluedo θα προτείνει στους παίκτες να λάβουν (αντί να λαμβάνουν) τις οδηγίες
Cluedo va proposer aux joueurs de recevoir les indices

5.7 Μορφοσύνταξη

vii) Συμφωνία όρων

- 33) Εμφιαλωμένο νερό εναντίον νερό της βρύσης
- 34) της διαρκής ανάπτυξης

ix) Φωνή/έγκλιση/αριθμός

- 35) Πάρτε κουράγιο από τη διαφήμιση
Encouragé par la pub
- 36) Η κατάσταση της υγείας των ατόμων που πίνουν καφέ, πρέπει να την λάβουν υπόψη για να προσδιορίσουν τις συνέπειες.
L'état de santé des individus buveurs de café doit être pris en compte pour en déterminer l'effet.
- 37) της μακροζωίας των ηρώων
de la longévité du héros

5.8 Σύνταξη

x) Λανθασμένη επιλογή

- 38) υπεύθυνες πολιτικές αγορές/υπεύθυνη πολιτική αγορών (αντί πολιτική υπεύθυνων αγορών)
politique d'achats responsables
- 39) αρκούνται μ' ένα ακριβό λουκέτο
se contentent d'un cadenas à bon marché
- 40) για τον απλό λόγο το ότι δεν σε προστατεύει
pour la bonne raison qu'il ne protège pas
- 41) που είναι υπέρ για τους ανθρώπους
en faveur de personnes
- 42) Η Ecocert είναι ο πρώτος φορέας πιστοποίησης «ουδέτερου ισοζυγίου άνθρακα», δηλαδή ότι αποζημιώνει στο 100% των εκπομπών σε CO₂.
Ecocert est le premier organisme de certification "carbone neutre", c'est-à-dire qui compense 100% de ses émissions de CO₂.
- 43) οι οποίοι 20.000 από αυτούς
dont près de 20.000
- 44) Είναι σωστό μετά το πέρασμα της χειμερινής ώρας, ενώ όλος ο κόσμος δεν έχει αποκτήσει συναίσθηση ότι νυχτώνει νωρίς όπου λυπούμαστε για τα περισσότερα ατυχήματα
C'est juste après le passage à l'heure d'hiver, lorsque tout le monde n'a pas encore pris conscience que la nuit tombe tôt, que l'on déplore le plus d'accidents.

5.9 Λεξιλόγιο

Στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν οι περιπτώσεις κατά τις οποίες οι επιλογές στις οποίες κατέληξαν οι ασκούμενοι στη μεταφραστική πράξη είναι ανύπαρκτες ή ελάχιστα αποδεκτές στη γλώσσα-στόχο. Η έλλειψη καθιερωμένων όρων σε ορισμένες περιπτώσεις αποτελεί πιθανότατα την αιτία για την οποία η απόδοση νεολογισμών και όρων στα ελληνικά δεν είναι κάποιες φορές η καταλληλότερη.

xii) Λανθασμένη επιλογή

- 45) το φόρεμα κράνους
le port du casque
- 46) το συναίσθημα της ατιμωρησίας
le sentiment d'impunité
- 47) Σε γεμάτη οικονομική κρίση
En pleine crise économique
- 48) να αγγίζει μια σταθερή μηνιαία απολαβή
de toucher une indemnité mensuelle fixe

xiii) Κύρια ονόματα/ονοματικές οντότητες

- 49) Μόνο οι κοντινές περιοχές στον Ατλαντικό και στη «Μανς»
Seules les côtes de l'Atlantique et de la Manche
- 50) ο Γαλλικός Οργανισμός, υπεύθυνος για την παγκόσμια ανάπτυξη των επιχειρήσεων
l'Agence Française pour le Développement International des Entreprises (UBIFRANCE)
- 51) ο καιρός στη Γαλλία/το Μετέο Φρανς
Météo France
- 52) Η Διετία της φωτογραφίας
La Biennale de photographie
- 53) το άλμπουμ Billy the Kid/το άλμπουμ Billy το Παιδί/το τεύχος «Μπίλι δε Κιντ»/το κόμικ «Ο μικρός Βασίλης»
l'album Billy the Kid
- 54) Το Υπουργείο της «Σαντέ»
Le ministère de la Santé

xiv) Νεολογισμοί

- 55) οικολογικός πολίτης
éco-citoyen

xv) Παγίωση

- 56) Σπάστε το ρυθμό μέτρο-δουλειάς-ύπνου/Αν διακόψετε με το ρυθμό του μετρώ, της δουλειάς, του ύπνου
Rompre avec le rythme métró-boulot-dodo

xvi) Ορολογία

- 57) το αιματοεγκεφαλικό σύνορο/τον «αιματο-εγκεφαλικό φράχτη»
la barrière « hémato-encéphalique »
58) επιγονατίδια
genouillères

5.10 Περιεχόμενο

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται λανθασμένες επιλογές όσον αφορά μονολεκτικές και σύνθετες πολυλεκτικές μονάδες καθώς και αριθμητικά δεδομένα.

xvii) Στρέβλωση

- 59) οικογενειακή συνήθεια/οικογενειακή πράξη
geste familial
60) μνήμη
mémorisation
61) η γνωστότερη χώρα του κόσμου
le pays le plus sûr du monde
62) στις Κάτω Χώρες, στις πιο σίγουρες χώρες
aux Pays-Bas, le pays le plus sûr du monde
63) Ισολογισμός.
Bilan.
64) στα νοτιοανατολικά
dans le Sud-Ouest
65) η μεταφορά του κράνους/η μεταφορά με κράνος
le port du casque
66) οι ποδηλάτες σχολιάζουν τις παραβάσεις
les cyclistes commettent des infractions
67) να ξέρετε/γνωρίζοντας
à savoir
68) άδεια οικοδομής
permis de conduire
69) Η ECOCERT το 1992
En 1997, Ecocert
70) 200.000 Trivial Pursuit, 200.000 Cluedo
250 000 Trivial Pursuit, 200 000 Cluedo
71) 100 δολάρια
100 £

xvii) Συνοχή-Συνεκτικότητα

Θεωρώντας ότι το κείμενο αποτελεί τη μονάδα μετάφρασης (Hatim 2001) και ότι τα συμφραζόμενα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, δώσαμε ιδιαίτερη σημασία στη συνοχή και συνεκτικότητα που οφείλουν να παρουσιάζουν τα μεταφράσματα. Στην κατηγορία αυτή έχουμε συμπεριλάβει και τις περιπτώσεις έλλειψης συνέπειας όσον αφορά συγκεκριμένες επιλογές (π.χ. χρήση του τελικού νι).

- 72) Όμιλος ECOCERT. Οργανισμός ελέγχου και πιστοποίησης [...] Η ECOCERT
73) Η χρήση κράνους δεν είναι καθόλου υποχρεωτική [...]. Μπορούμε να αποφασίσουμε να φορέσουμε μία.
Le port du casque n'est nullement obligatoire [...]. On peut choisir d'en mettre un.
74) Ρόφημα ευχαρίστησης [...]. Αυτή είναι τόσο δημοφιλής.
Boisson plaisir [...]. Elle est tellement populaire.

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

- 75) Διεθνής επιχειρηματική απασχόληση, V.I.E., διεθνής εθελοντισμός στην επιχείρηση
Volontariat international en entreprise
76) ...με την Γαλλία. Κατά τη διάρκεια...

xiv) Παράλειψη

- 77) Κώδικας (οδικής) κυκλοφορίας
code de la route
78) ανάμεσα στους 34 με 38 (βαθμούς) Κελσίου
entre 34 et 38 degrés Celsius
79) προκάλεσε 70.000 (επιπλέον) θανάτους
avait été à l'origine de 70.000 décès supplémentaires
80) αρχίζοντας από (τις) 30 Σεπτεμβρίου
à partir de 30 septembre
81) της μακροζωίας των ηρώων (των) Morris και Goscinny
de la longévité du héros de Morris et Goscinny

xx) Προσθήκη

- 82) των χρηστών (του δρόμου)
des usagers
83) στις Κάτω Χώρες, π.χ. Ολλανδία
aux Pays-Bas
84) σύμφωνα με τα κριτήρια
selon des critères
85) με παρέμβαση των εμπειρογνομόνων
avec intervention d'experts
86) Αυτό είναι εξαιρετικό.
C'est excellent.
87) Όταν εσείς καταναλώνετε καφέ
Lorsque vous consommez du café

xxi) Αναποφασιστικότητα (περισσότερες από μία επιλογές)

- 88) σταθερού (κανονικού) μισθού
89) αφαιρέσει (καταργήσει) παραγράφους

xxii) Αμετάφραστο περιεχόμενο

- 90) σε έναν «sas cyclable»
sur un «sas cyclable»
91) το Loups-Garous
Loups-Garous

xxiii) Πιστή μετάφραση

- 92) λουκέτο καλής αγοράς
cadenas à bon marché
93) για τον καλό λόγο
pour la bonne raison
94) παίζοντας στα προϊόντα της εποχής
en jouant sur les produits de saison
95) σε συνέχεια μιας πολύ μεγάλης κατανάλωσης
suite à une trop grande consommation
96) Από αυτό το γεγονός,
De ce fait,

5.11 Επίπεδο λόγου/Υφος

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει περιπτώσεις όπου παρατηρείται κυρίως η χρήση στρατηγικών προφορικής επικοινωνίας, η ταυτολογία και η αδέξια απόδοση.

xxiv) Λανθασμένη επιλογή

- 97) ο πρώτος φορέας πιστοποίησης «καθαρού άνθρακα», που πάει να πει πως
le premier organisme de certification "carbone neutre", c'est-à-dire qui
- 98) πόστο του διορθωτή
poste de correcteur
- 99) Μονάχα οι ακτές του Ατλαντικού
Seules les côtes de l'Atlantique
- 100) σε θερμοκρασίες κυρίως υψηλές, νορμάλ όμως για την εποχή,
dans des températures déjà au-dessus des normales saisonnières,

xxv) Ταυτολογία

- 101) βάδισμα με τα πόδια
marche à pied
- 102) περπάτημα με τα πόδια
marche à pied
- 103) εμφιαλωμένο νερό σε μπουκάλι
eau en bouteille

xxvi) Αδέξια απόδοση

- 104) μέρος το οποίο προορίζεται για το μέρος

Θα πρέπει στο σημείο αυτό να σημειώσουμε ότι η ύπαρξη δύο διαφορετικών ορθογραφικών τύπων προκαλεί συχνά δίλημμα όσον αφορά την επιλογή του ορθότερου, π.χ. *εταιρεία/εταιρία, κτήριο/κτίριο, αφ' ενός/αφενός*. Επίσης, όσον αφορά τη χρήση του τελικού «ν», δεν ακολουθούνται πάντα οι υποδείξεις της νέας σχολικής γραμματικής του γυμνασίου (Χατζησαββίδης & Χατζησαββίδου 2014:21), σύμφωνα με την οποία «Το τελικό ν της αιτιατικής ενικού του αρσενικού γένους του οριστικού και του αόριστου άρθρου (*τον/στον, έναν*), καθώς και της προσωπικής αντωνυμίας (*αυτόν, τον*) διατηρείται στον γραπτό λόγο πάντοτε», ενώ, αντίθετα, τα άκλιτα *δεν* και *μην* διατηρούν το τελικό «ν» υπό προϋποθέσεις.⁴ Παρόμοιο ζήτημα προκύπτει και στο επίπεδο της γραμματικής, π.χ. αναφορικά με τη χρήση τύπων του παθητικού αορίστου (*υπογράφηκε/υπεγράφη*). Για τον λόγο αυτό, για όλες τις ανάλογες περιπτώσεις, έχει προβλεφθεί ιδιαίτερος τρόπος επισημείωσης.

6. Αντί επιλόγου

Στην παρούσα μελέτη ασχοληθήκαμε με την κατηγοριοποίηση των λαθών που ανιχνεύθηκαν σε σώμα κειμένων το οποίο αποτελείται από γραπτά ελληνόφωνων φοιτητριών και φοιτητών που ασκούνται στη μεταφραστική πράξη. Στο επίπεδο της ταξινόμησης, ο στόχος είναι η εξαντλητική καταγραφή των λαθών ώστε να συμπεριλαμβάνονται όλες οι κατηγορίες χωρίς ωστόσο αυτή να καθίσταται υπέρ το δέον αναλυτική και, συνεπώς, να δυσχεραίνεται η διαδικασία. Απώτερο στόχο της δημιουργίας του σώματος κειμένων δεν αποτελεί η απλή διαπίστωση της ύπαρξης λαθών αλλά η ερμηνεία και η ανάλυσή τους οι οποίες θα οδηγήσουν στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Alonso-Ramos M. (2016). *Spanish Learner Corpus Research. Current trends and future perspectives*, John Benjamins.

⁴ http://publications.europa.eu/resource/cellar/e774ea2a-ef84-4bf6-be92-c9ebeb91c1b.0015.02/DOC_1
(Ευρωπαϊκή Ένωση (2011) *Διοργανικό εγχειρίδιο σύνταξης κειμένων*)

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α. και Μ. Μητσιάκη (2014). «Η διαχείριση του λάθους στην πολύγλωσση τάξη. Ανάλυση λαθών στον προφορικό και γραπτό λόγο των αλλόγλωσσων μαθητών της ελληνικής», *Επιμορφωτικό σεμινάριο «Διδάσκοντας την Ελληνική ως δεύτερη γλώσσα στο Δημοτικό Σχολείο», Κύπρος.*
- Baker M. (1995). “Corpora in Translation Studies: An Overview and Some Suggestions for Future Research”. In *Target* 7:2, 223-243.
- Baker M. (1998). “Réexplorer la langue de la traduction: une approche par corpus”. In *Meta* 43:4, 480-485.
- Bowker L. και P. Bennison (2003). “Student Translation Archive: Design, Development and Application” In F. Zanettin, S. Bernardini, D. Stewart (eds), *Corpora in Translator Education*. Manchester: St. Jerome, 103-117.
- Castagnoli S. (2009). *Regularities and variations in learner translations: A corpus-based study of conjunctive explicitation*. Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Πίζας.
- Durán Muñoz I. (2012). “Analysing common mistakes in translations of tourist texts”. In *OnOmázein* 26:2, 335-349.
- Espunya A. (2013). “Investigating lexical difficulties of learners in the error-annotated UPF learner translation corpus” In S. Granger, G. Gilquin & F. Meunier (eds), *Twenty Years of Learner Corpus Research: Looking back, Moving ahead. Corpora and Language in Use – Proceedings 1*, Louvain-la-Neuve (Belgium): Presses Universitaires de Louvain, 129-137.
- Florén Serrano C. (2006). “ENTRAD, an English Spanish parallel corpus created for the teaching of translation”, *7th Teaching and Language Corpora Conference (TALC 2006)*.
- Florén Serrano C. & R. Lorés Sanz (2008). “The application of a parallel corpus English-Spanish to the teaching of translation (ENTRAD Project)”, In M. Muñoz-Calvo, C. Buesa-Gómez, & M. A. Ruiz-Moneva (eds), *New Trends in translation and cultural identity*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 433-443.
- Granger S. (2003α). “The International Corpus of Learner English: A new resource for foreign language learning and teaching and second language acquisition research”. In *TESOL Quarterly* 37:3, 538-546.
- Granger S. (2003β). “Error-tagged learner corpora and CALL: a promising synergy”. In *CALICO* 20:3, 465-480.
- Granger S. (2009). “The contribution of learner corpora to second language acquisition and foreign language teaching: A critical evaluation”. In Karin Aijmer (ed.) *Corpora and Language Teaching, Studies in Corpus Linguistics* 33, 13-32.
- Granger S., Dagneaux, E. & Meunier, F. (eds.) (2002). *The International Corpus of Learner English. Handbook and CD-ROM*, Universitaires de Louvain, Louvain-la-Neuve.
<http://www.i6doc.com>
- Granger S., Hung J. & Petch-Tyson, S. (eds) (2002). *Computer learner corpora, second language acquisition and foreign language teaching*. Amsterdam: John Benjamins.
- Hatim B. (2001). *Teaching and Researching Translation*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Kenny D. (2001). “Creatures of habit? What translators usually do with words”. In *Meta* 43:4, 515-23.
- Kübler N. (2007). *The MeLLange learner translator corpus (LTC)*.
<http://corpus.leeds.ac.uk/mellange/ltc.htm>
- Kutuzov A., Kuniilovskaya, M., Oschepkov, A. & A. Chepurkova (2008). “Russian learner parallel corpus as a tool for translation studies”. In *Computational linguistics and intellectual technologies*. Papers from the Annual International Conference "Dialogue" 11: 362-369.
<http://rus-ltc.org/references/dialog.pdf>
- Laviosa S. (1998). “The corpus- based approach: A new paradigm in translation studies”. In *Meta* 43:4, 474-9.
- Leech G. (1998). “Learner corpora: What they are and what can be done with them”. In S. Granger (ed) *Learner English on computer*. London: Addison Wesley Longman: xiv-xx.
- Munday J. ed (2009). *The Routledge Companion to Translation Studies*. London: Routledge.
- Newmark P. (1991). *About Translation*. Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney: Multilingual Matters LTD.
- Olohan M. (2004). *Introducing Corpora in Translation Studies*. New York: Routledge.
- Pearson, J. (1996) “Teaching Terminology using Electronic Resources”. In S. Botley, J. Glass, T. McEnery, A. Wilson (eds) *Proceedings of Teaching and Language Corpora*. UCREL Technical Papers 9, Lancaster, UCREL, 203-216.
- Πολίτης Π. *Έχει η επαγγελματική δημοσιογραφική γλώσσα ως σύνολο γλωσσικά χαρακτηριστικά διαφορετικά από άλλες γλωσσικές ποικιλίες;*
http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_b10/06.html
- Shuttleworth M. και M. Cowie (1997). *Dictionary of Translation Studies*. Manchester: St. Jerome. Publishing.

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

- Sinclair J. (2004). *How to use corpora in language teaching*. Philadelphia: John Benjamins.
- Sosnina E. P. (2006). "Development and application of Russian Translation Learner Corpus". In *Corpus Linguistics Conference 2006*, St. Petersburg.
- Štěpánková K. (2014). Learner Translation Corpus: CELTraC, Πτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Masaryk.
- Štěpánková K. (2016). *Learner Translation Corpora in Translation Teaching: CELTraC Analysis and Applications*, Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Masaryk.
- Τζιμιώκας Δ. (2010). "Ηλεκτρονικό σώμα κειμένων (ΗΣΚ) εκμάθησης της νέας ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας: προς ένα ερευνητικό και διδακτικό εργαλείο", *Πρακτικά της 30ής Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη*, 602-616.
- Toury G. (1979). "Interlanguage and its Manifestations in Translation". In *Meta* 24:2, 223-231.
<http://www.erudit.org/revue/meta>
- Toury G. (1995). *Descriptive Translation Studies – And Beyond*. Amsterdam & Philadelphia: Benjamins.
- Uzar R., & Walinski, J. (2001). "Analyzing the fluency of translators". In *International journal of Corpus Linguistics* 6, 155-166.
- Χαλισιάνη Ι. (2009). "Ηλεκτρονικά σώματα κειμένων και γλωσσική διδασκαλία: Διεθνείς αναζητήσεις και διαφαινόμενες προοπτικές για την ελληνική γλώσσα". In *Πρακτικά του Διεθνούς συνεδρίου «2008, Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου: Συνομιλώντας με τις γλώσσες-πολιτισμούς»*, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη, 818-830.
<http://www.frl.auth.gr/sites/congres/Interventions/GR/xalisiani.pdf>
- Χατζησαββίδης Σ. και Α. Χατζησαββίδου (2014). *Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Α', Β', Γ' Γυμνασίου*, Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Zanettin F. (1998). "Bilingual Comparable Corpora and the Training of Translators". In *Meta* 43:4, 616-630.
<http://www.erudit.org/revue/meta/1998/v43/n4/004638ar.pdf>